

STOCKHOLMSKÄLLAN

Kvarter med anor av världsindustri

Vid Bolinders Plan, nära Klarabergsviadukten, ser man i dag nästan inga spår av ett av Stockholms och Sveriges tyngsta industrihistoriska arv. Det är få som känner till att kvarterets namn under 1900-talets första decennier var vida berömt världen över och intimt förknippat med spisar, gjutjärnsföremål och industrimaskiner av absolut högsta kvalitet. I fasaden på huset närmast bron finns dock ledtrådar i form av mansporträtt.

Under 1840-talets första hälft hade prästsönerna Jean och Carl Gerhard Bolinder rest runt i England och Skottland och tagit starka intryck av den framväxande industrialismen – så starka att de blev fast beslutna att slå sig in på denna bana. Efter hemkomsten 1844 förvärvade bröderna en anspråkslös tomt vid nuvarande Kungsbro strand – då ett av Sveriges mest industrialiserade områden. Här grundade de företaget *J. och C.G. Bolinders Mekaniska Verkstads AB*. Verkstaden var inte Stockholms första i sitt slag – mellan åren 1809-1843 hade engelsmannen Samuel Owen bedrivit en liknande verksamhet, bara några kvarter bort, och på Södermalm var både Bergsunds och Ludvigsbergs mekaniska verkstäder i full gång. Men bröderna Bolinder hade något de övriga saknade: de kunde

som inga andra kombinera innovationsförmåga, kvalitetsmedvetenhet och tekniskt snille med en utpräglad känsla för affärer. Jean skötte den yttre ledningen medan Carl Gerhard drev verkstaden.

Till en början hade Bolinders endast ett fåtal anställda och förhållandena var enkla, men efter några år hade man byggt upp en stabil kundkrets och ett stort sortiment av högkvalitativa industrimaskiner och olika gjutjärnsföremål, till exempel vedspisar och kökstillbehör. Över hela landet fanns en ständigt ökande efterfrågan på verkstadsprodukter, men ingen konkurrens av det allvarligare slaget. Owens verkstad hade gått i konkurs efter en rad ogenomtänkta beslut.

Bolinders mekaniska verkstad expanderade under hela 1800-talet och verksamheten breddades steg för steg – bland annat fick man 1893 äran att serietillverka den första svenska förbränningsmotorn. Affärerna gick bättre och bättre och de båda bröderna blev snart mycket förmögna herrar. Så förmög-

"Affärerna gick bättre och bättre och de båda bröderna blev snart mycket förmögna herrar."

"På 1920-talet var så många som 80 procent av världens fiskebåtar utrustade med Bolindermotorer!"

na att de – i synnerhet Jean – blev kända för sin utsvävande livsstil, vilket bland annat avspeglades i uppförandet av det ståtliga Bolinderska palatset på Blasieholmen. På 1800-talet tjänstgjorde palatset som bostad för Jean och hans familj, i dag är det en del av Grand Hôtel.

Så småningom var det dags för nästa generation att ta över. Efterträdaren Erik August Bolinder, Jeans son, insåg att lokalerna på Kungsholmen var alltför trånga för hans vidlyftiga ambitioner. Under hans ledning expanderade verksamheten 1909 till Kallhäll, Järfälla. Det blev ett avgörande beslut för företagets utveckling till en internationell industri med marknadsandelar som snart tangerade monopol. På 1920-talet var så många som 80 procent av världens fiskebåtar utrustade med Bolindermotorer! Med produktens enorma popularitet följde även ett visst mått av mytbildning. Till Stockholm rapporterades bland annat att en fransk fiskebåt i

nöd tvingats driva en Bolindermotor med några tunnor vin – med gott resultat!

Tids nog hann tiden ikapp även den största och mäktigaste av industrifamiljer. För att överleva 1930-talets extrema lågkonjunktur slog man sig ihop med Munktells i Eskilstuna, varefter Bolinders namn fasades ut och saktat men säkert föll i glömska. Maskinbullret på Kungsholmen har tystnat sedan länge och verkstäderna har fått ge vika för bostadshus i regi av arkitekten Sven Wollander. Vid Bolinders Plan är blygsamma plaketter på en husvägg det enda påminner oss om de fornstora dagarna – det kan tyckas ett futtigt monument över en svensk industrihistoria som en gång gav eko världen över.

Gustav Svensson

VÄRLDSLEDARE. Under 1900-talets första decennier var de spisar, gjutjärnsföremål och industrimaskiner som tillverkades i Bolinders mekaniska verkstad kända världen över.

LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN - WWW.STOCKHOLMSKALLAN.SE

Hammarby sjöstad Gamla stan
Södermalmsnytt.se
EN DEL AV DIREKTPRESS

Väder: Söde
-10°
-6° / -14°
Imorgon
© kart.se, Foreca

HEM

DEBATTERA

BLOGGAR

PÅ GÅNG

ANNONSERA

TÄVLING

INNERSTADSPANELEN

A

BLOGGAR

Mira Ray

VECKANS FRÅGA

Annon —

Är nyår bättre än jul?

- Ja, på nyår slipper jag alla jobbiga släktingar.
- Ja, på nyår är det godare mat och dryck.
- Nej, nyår är bara en

MER SÖDERMALM!

www.sodermalmsnytt.se

Ar det så här vi vill att